

Pilar III

2017

Innholdsfortegnelse

1 BASEL II – KAPITALDEKNINGSREGLER	3
1.1 INTRODUKSJON TIL KAPITALDEKNINGSREGLENE	3
1.2 IMPLEMENTERING AV KAPITALDEKNINGSREGLENE I HAUGESUND SPAREBANK.....	4
2 RISIKOSTYRING OG KAPITALSTYRING I HAUGESUND SPAREBANK	4
2.1 INNLEDNING	4
2.2 FORMÅL.....	4
2.3 RISIKOGRUPPER	5
2.4 ELEMENTER I RISIKO- OG KAPITALSTYRINGEN	5
3 ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV	9
3.1 ANSVARLIG KAPITAL	9
3.2 KAPITALKRAV	10
4 INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE UNDER PILAR I	10
4.1 KREDITTRISIKO - STANDARDMETODEN.....	10
4.2 OPERASJONELL RISIKO	13
5 ØKONOMISK KAPITAL (PILAR II)	13
5.1 ØKONOMISK KAPITAL	13
5.2 KREDITTRISIKO.....	14
5.3 OPERASJONELL RISIKO	14
5.4 MARKEDSRISIKO	14
5.5 LIKVIDITETSRISIKO.....	15
5.6 EIERRISIKO.....	16
6 VURDERING AV KAPITALBEHOVET	17
7 VEDLEGG	18
7.1 SKJEMA FOR OFFENTLIGGJØRING AV SAMMENSETNINGEN AV ANSVARLIG KAPITAL FOR PERIODEN 2015-2017	18
7.2 SKJEMA FOR OFFENTLIGGJØRING AV DE VIKTIGSTE AVTALEVILKÅRENE FOR KAPITALINSTRUMENTER.....	27

1 Basel II – kapitaldekningsregler

1.1 Introduksjon til kapitaldekningsreglene

Kapitaldekningsreglene slik vi har kjent dem de siste årene er den senere tid blitt gjort til gjenstand for omfattende vurdering og oppdatering fra myndighetenes side. Som en følge av finanskrisen blir reglene nå gradvis endret og strammet inn. Banken reviderte våren 2017 sine kapitalmål med bakgrunn i tilbakemelding fra Finanstilsynet. Utover myndighetskravene som stilles til bankene er det et opplevd krav i mindre banker at kapitaldekningen minst bør være på nivå med kravet til de større bankene

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

PILAR I: Minimumskrav til ansvarlig kapital

PILAR II: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

PILAR III: Bankenes offentliggjøring av informasjon

I de påfølgende kapitlene er det redegjort nærmere for innholdet i den enkelte pilar.

PILAR I – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Det absolutte lovkravet er fortsatt at ansvarlig kapital skal utgjøre minst 8 % av beregningsgrunnlaget. Dette kravet må sees i lys av Finanstilsynets krav til ren kjernekapital på 11,50 % fra 1. juli 2016 som økte til 12,00 % fra 31.12.2017. Beregningsgrunnlaget for kredittrisiko er bankens utlån vektet ned for sikkerheter. Beregningsgrunnlaget for operasjonell risiko baserer seg på snitt inntektene de siste 3 årene. Banken har ikke krav til ansvarlig kapital knyttet til markedsrisiko. Kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder som bankene kan velge for å beregne kapitalkravet. I modellen under er de ulike metodene vist, de enkleste øverst. De mer avanserte metodene gir et lavere kapitalkrav. Banken benytter de metodene som er skravert.

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB	Interne målemetoder	Sjablongmetoden
Avansert IRB- metode		AMA-metoden

PILAR II – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

I henhold til PILAR II skal bankene ha en prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil og en strategi for å vedlikeholde sitt kapitalnivå. I tillegg skal tilsynsmyndighetene overvåke og evaluere bankens interne vurdering av kapitalbehovet og tilhørende strategi, samt evnen til å overvåke og sikre overholdelse av myndighetenes kapitalkrav. Tilsynet skal sette i verk passende tiltak dersom de ikke anser prosessen å være tilfredsstillende.

PILAR III – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med PILAR III er å supplere minimumskravene i PILAR I og den tilsynsmessige oppfølging i PILAR II. PILAR III skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet å vurdere bankens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig for de institusjoner som kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

Informasjonskravene innebærer at alle institusjoner skal publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikokontrollen er oppbygd og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder banken benytter i PILAR I.

1.2 Implementering av kapitaldekningsreglene i Haugesund Sparebank

Haugesund Sparebank benytter standardmetoden for beregning av kapitalkravet for kredittrisiko og basismetoden for beregning av operasjonell risiko. Det arbeides løpende med en ytterligere videreutvikling av risikostyringen.

2 RISIKOSTYRING OG KAPITALSTYRING I HAUGESUND SPAREBANK

2.1 Innledning

Styret i Haugesund Sparebank har vedtatt prinsipper for risiko- og kapitalstyring i Haugesund Sparebank. Prinsippene danner et målbilde for risikostyringen i banken.

2.2 Formål

Risiko- og kapitalstyringen i Haugesund Sparebank skal støtte opp under bankens strategiske mål, samt sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal sikres gjennom;

- En sterk bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Å tilstrebe optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi, dog slik at de til enhver tid strategiske kapitalmål oppfylles.

- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Videre skal risikostyringen bidra til å sikre banken en langsiktig finansiering til gode priser i kapitalmarkedene.

2.3 Risikogrupper

Banken eksponeres for en rekke ulike typer risikoer. De viktigste er:

- Kredittrisiko:* Er risikoen for tap som følge av kunders eller andre motparters evne og vilje til å oppfylle sine forpliktelser.
- Markedsrisiko:* Er risikoen for tap som følge av endringer i observerbare markedskurser som renter, verdipapirkurser og valutakurser.
- Operasjonell risiko:* Er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.
- Likviditetsrisiko:* Er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelser eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlige økte kostnader.
- Eierrisiko:* Er risiko definert som risiko for tap av innskutt kapital eller nødvendig påfyll av ny kapital i strategiske eierselskaper, som følge av den risikoen som det enkelte selskap påtar seg i sin drift.

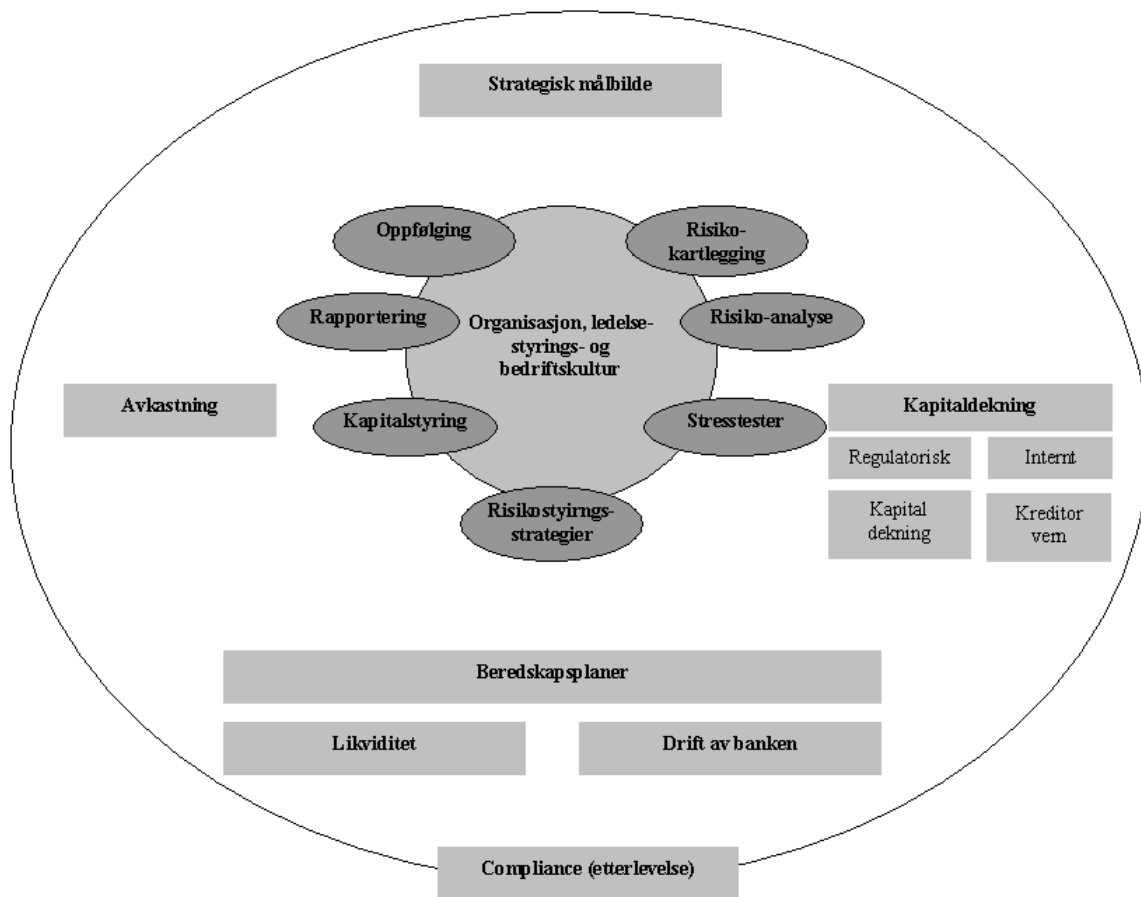
2.4 Elementer i risiko- og kapitalstyringen

Innledning

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer den måten styret og ledelsen ønsker å styre banken på.

- Strategisk målbilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Etterlevelse (compliance)

Sammenhengen mellom de enkelte elementene kan oppsummeres som i figuren nedenfor. Det er gitt en nærmere beskrivelse av de enkelte elementene i de påfølgende kapitler.

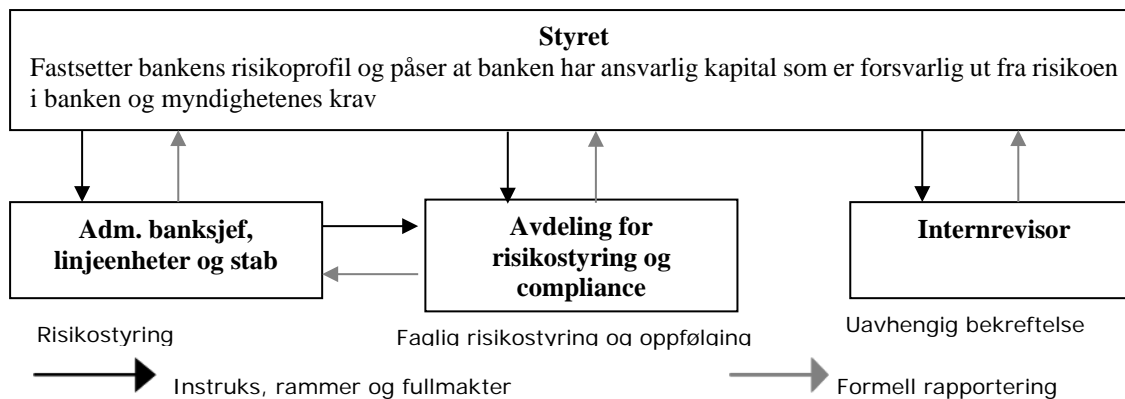
Organisering og bedriftskultur

Bedriftskultur

I prosessen for risikostyring er bedriftskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Bedriftskulturen omfatter menneskene i organisasjonen (deres individuelle egenskaper og integritet, verdigrunnlag og etikk), ledelsesfilosofi/-stil og styringsprinsipper. Dårlig bedriftskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. Haugesund Sparebank har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert i hele organisasjonen.

Organisering

Banken legger vekt på uavhengighet i risikostyringen. Ansvar for risikostyringen er derfor delt mellom ulike grupper i henhold til figuren under:

Styret har ansvaret for å påse at banken har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatte risikoprofil og myndighetspålagte krav. Styret fastsetter de overordnede målsettingene relatert til risikoprofil og avkastning.

Styret fastlegger videre de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i banken, samt etiske regler som skal bidra til en høy etisk standard.

Administrerende banksjef har ansvaret for den overordnede risikostyringen. Det betyr at administrerende banksjef er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i banken, og at risikoeksponeringen overvåkes. Administrerende banksjef er videre ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Avdeling risikostyring og compliance er organisert uavhengig av linjeenhetene og rapporterer til adm. banksjef. Avdelingen har ansvaret for videreutvikling av rammeverket for risikostyring inkludert risikomodeller og risikostyringssystemer. Avdelingen er videre ansvarlig for oppfølging og rapportering av risikobildet, og følger opp at banken etterlever gjeldende lover og forskrifter.

Internrevisor er styrets og adm. banksjefs redskap for overvåking av at risikostyringen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Internrevisor rapporterer til adm. banksjef /styret. Internrevisors rapporter og anbefalinger knyttet til forbedringer i bankens risikostyring blir løpende gjennomgått og implementert.

Strategisk målilde

Risiko- og kapitalstyringen i Haugesund Sparebank tar utgangspunkt i det definerte strategiske målildet slik dette fremkommer i strategiplanen.

Risikoidentifikasjon

Identifikasjon av risiko er en framoverskuende prosess, integrert i strategi- og budsjettprosessen. Prosessen dekker alle vesentlige risikoer banken utsettes for, og gjennomføres minimum årlig.

Risikoanalyse

Det gjennomføres en analyse av risikoene som er identifisert for å forstå risikoenes egenskaper og årsaksmekanismer. Vesentlige risikoer skal om mulig kvantifiseres gjennom

forventet tap. Primært vil dette gjelde kreditt risiko. Kvantifiseringen skal være basert på anerkjente og betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko. Risikoanalysen skal også sikre at det foretas en kvalifisert og strukturert vurdering og dokumentasjon av etablerte kontroll- og styringstiltak.

Stresstester

Det gjennomføres periodiske stresstester for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen til banken. Stresstester kjøres for å få fram effekter av situasjoner som en ikke forventer skal inntreffe, men som vil kunne påføre banken større uventede tap. Stresstestene skal gjennomføres på de mest kritiske risikoområdene som bl.a. kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko, og skal ta hensyn til en negativ makroøkonomisk utvikling over en periode på minimum tre år.

Risikostrategier

Gjennom risikostrategiene definerer styret ønsket risikoprofil gjennom etablering av risikobaserte rammer og måltall på de ulike risikoområder.

Kapitalstyring

Haugesund Sparebank skal ha en kapitalstyring som sikrer:

- en effektiv kapitalanskaffelse og – anvendelse i forhold til bankens strategiske mål bilde og vedtatte forretningsstrategi
- konkurransedyktig avkastning
- tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil
- konkurransedyktige vilkår, og langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- utnyttelse av vekstmuligheter i bankens til enhver tid definerte markedsområde
- at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad

På grunnlag av det strategiske målbildet skal det årlig utarbeides en kapitalplan for å sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Kapitalplanen skal ta hensyn til framskrivning av bankens finansielle utvikling for de neste tre årene. Disse framskrivningene skal ta hensyn til forventet utvikling i perioden samt en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag over minimum tre år.

Med grunnlag i framskrivningene av det samlede kapitalbehovet skal ledelsen og styret gjøre en samlet vurdering av om kapitalbehovet er tilstrekkelig og tilpasset Haugesund Sparebanks nåværende og fremtidige risikoprofil samt strategiske mål bilde. Kapitalplanen vi da være en integrert del av bankens ICAAP og budsjett dokumenter. Haugesund Sparebank har en strategisk målsetting om en ren kjernekapital på 16,50 % pr 31.12.2017 for banken.

Denne skal sikre en tilstrekkelig kapital til:

- å oppfylle myndighetenes krav
- ivareta vernet av bankens kreditorer

Oppfølging, rapportering og overvåking

Alle ledere er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde, og skal påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret og administrerende banksjef.

Bankens risikorapportering har som formål å sikre at alle organisasjonsnivå har tilgang på tilstrekkelig og pålitelig risikorapportering. Kontroll av den overordnede risikoeksponering og risikoutvikling foretas av leder risikostyring og følges opp gjennom periodiske rapporter til styret og administrasjonen.

Beredskapsplaner

Bankenes kjernevirksomhet innebærer å ta risiko. Denne vil over tid kunne påføre bankene større uventede tap, på tross av gode risikostyringssystemer og prosesser. En slik situasjon vil kunne medføre alvorlig press på likviditet og drift. Haugesund Sparebank har derfor utarbeidet beredskapsplaner på nevnte områder.

Etterlevelse av intern kontroll

Det finnes prosesser som sikrer etterlevelse av gjeldende lover/forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Dette skjer gjennom:

- et tydelig verdigrunnlag og en etisk standard som er klart kommunisert og forstått
- en prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter
- en prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter

3 ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV

Den ansvarlige kapitalen består av kjernekapital og tilleggskapital. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg og begrensninger i henhold til kapitalkravforskriftens definisjoner. Alle tall oppgis i hele tusen kroner.

3.1 Ansvarlig kapital

Kapital	2017
Sparebankens fond	881.185
Egenkapitalbeviskapital	125.541
Gavefond	12.272
Utjevningfond	2.922
-Fradrag (Immaterielle EDB programmer)	3.550
Sum ren kjernekapital	1.018.370
Fondsobligasjonslån Rentevilkår 3m nibor +3,50 % Forfall: juni 2022	80.000
Fondsobligasjonslån Rentevilkår 3m nibor +4,70 % Forfall: des. 2019	35.000
Fradrag (pga. periodisering kostnader)	101
Sum kjernekapital	1.133.269
Ansvarlig lånekapital (etter fradrag) Rentevilkår 3m nibor +1,70 % Forfall: juni 2024	124.799
Sum ansvarlig kapital	1.258.068

Fullstendig informasjon om bankens ansvarlige lånekapital er lagt ut på bankens internettside.

3.2 Kapitalkrav

Minimumskravet til ansvarlig kapital (Pilar I)

Engasjementskategorier:	2017
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	2.749
Institusjoner	10.434
Foretak	23.730
Massemarkedsengasjementer	5.562
Engasjementer med pantessikkerhet i eiendom	341.731
Forfalte engasjementer	13.747
Obligasjoner med fortrinnsrett	5.962
Andeler i verdipapirfond	111
Egenkapitalposisjoner	19.136
Øvrige engasjementer	7.603
Samlet kapitalkrav alle engasjementskategorier	430.765
Kapitalkrav for operasjonell risiko	33.201
Totalt kapitalkrav	463.966

4 INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE UNDER PILAR I

4.1 Kredittrisiko - Standardmetoden

Definisjon

Kredittrisiko defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Styring og kontroll

Kredittrisiko styres gjennom overordnet kredittrisikostrategi og bankens bevilgningsfullmakter. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsfullmakter for utlånsvirksomheten. Gjennom Kreditstrategi og Kreditthåndboken defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsfullmakt delegeres kredittfullmakt fra styret til administrerende banksjef og saksbehandlere innenfor visse rammer. De delegerede fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko. Oppfølging mot portefølje og bransje skjer på ledernivå. Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret gjennomgår årlig bankens finansstrategi hvor det fastsettes rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalrammer for eksponering per bransje og per utsteder.

Kreditrisiko - porteføljeinformasjon

Tabellene nedenfor viser bankens totalengasjement mot kunder samt utlån til kredittinstitusjoner fordelt på kundegrupper og geografi. Tabellene viser også samlede engasjementsbeløp med verdifall og nedskrivninger. Alle beløp oppgis i hele tusen kroner.

Utlån og garantier fordelt på geografiske områder (basert på kundens adresse)

Majoriteten av Haugesund Sparebank sine engasjement befinner seg i Haugesundregionen.

	Brutto utlån	Garantier
Haugesundregionen	7.395.408	350.581
Resten av landet og utland	854.713	33.155

Samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger og uten hensyn til eventuell sikkerhetsstillelse.

Sektor / næring	Brutto utlån	Garantier	Potensiell Eksponering	Sum engasjement	Brutto mislighold	Individ. Nedskrivninger	Netto mislighold
Personmarked	5.285.855	122.142	148.371	5.556.368	96 607	17 306	79 301
Primærnæring	333.215	15.098	46.278	394.591	0	0	0
Industri/bergverk	101.264	3.745	13.997	119.015	0	0	0
Bygg og anlegg	564.511	86.348	74.175	725.034	9.567	0	9.567
Varehandel	252.752	36.785	40.765	330.302	0	0	0
Sjøfart og rørtrans.	379	0		0	0	0	0
Transport ellers	45.078	10.479	4.515	60.072	0	0	0
Eiendom og tjenest	1.509.868	101.604	49.329	1.660.801	38.025	5.233	32.792
Tjenesteyting el	150.155	7.535	8.802	166.492	12.764	1.141	11.623
Kommuner	1458		370.797	372.255	0	0	0
Andre	5.586			5.586	0	0	0
Sum	8.250.121	383.736	757.029	9.390.886	156.963	23.680	133.283
Gj.snitt 2016-17	8.087.181	382.703	771.533	9.241.417			

Utvikling i nedskrivninger på utlån og garantier

Individuelle nedskrivninger

Individuell nedskrivning for tap på enkeltengasjementer foretas når objektive bevis utløser et verdifall for banken. Individuell nedskrivning utgjør forskjellen mellom engasjementets bokførte verdi og nåverdien av neddiskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for førstegangs beregning av individuell nedskrivning. Dette innebærer at engasjementet gis høyeste risikoklasse.

Individuelle nedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres som tap på utlån og garantier.

Gruppenedskrivninger

Banken har valgt å benytte risikoklassene som grunnlag for inndeling av bankens engasjement i grupper. Haugesund Sparebanks risikoklassifiseringssystem med risikoklasser fra A til K. Det er naturlig å ta utgangspunkt i dette, idet en klassifisering i en gitt klasse vil være en god indikator på hvilke risikoegenskaper disse kundene har. Det vil også være naturlig å skille den enkelte klasse på personmarked og bedriftsmarked.

Engasjement i risikoklasse A-C er ikke med i gruppenedskrivningene. Engasjement i risikoklassene D-J skrives ned etter risikoklassenes misligholds sannsynlighet og åpen risiko. Personmarked og bedriftsmarked med forskjellig misligholds sannsynlighet for hver enkelt risikoklasse og forskjellig rentesats for personmarked og bedriftsmarked.

Risikoklassifiseringen av både personmarkedsporteføljen og bedriftsmarkedsporteføljen foregår kontinuerlig, med oppdatering en gang i måneden. Banken opplever at oppdateringshyppigheten av klassifiseringsmodellene gir et godt bilde av konjunktorene i økonomien.

Åpen risiko er forskjellen mellom sikkerhetsverdier og engasjementsbeløp.

Bankens nedskrivninger er gjengitt i note 2 b og c i bankens årsrapport.

Sikkerheter

Ved fastsettelse av kapitalkravet benyttes pant i bolig og fritidseiendom som hovedelement for nedvekting av beregningsgrunnlaget.

Brutto engasjement med pant i eiendom er på 7,7 milliarder kroner hvorav 6,1 milliarder kroner vektet med 35 % etter kapitalkravforskriften.

Styring og kontroll

For å styre potensiell konsentrasjonsrisiko som følge av bruk av sikkerheter har banken valgt å ta utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi og reduserer denne med en standard reduksjonsverdi (i prosentpoeng) for å fastsette forsvarlig verdigrunnlag for sikkerheten. Banken følger også markedsutviklingen nøye for å kunne ta grep hvis utviklingen går i negativ retning.

Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen

For beskrivelse av bankens egenkapitalposisjoner vises til note 6 i bankens årsrapport.

Renterisiko utenfor handelsporteføljen

Renterisiko oppstår som følge av at de enkelte eiendels- og gjeldspostene har ulik gjenstående rentebindingstid.

Basisrisiko er den verdiendring på bankens eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg. Denne risikoen er beregnet som effekten på de finansielle instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg med 2 prosentpoeng.

Rentekurverisiko er risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring. I tillegg til beregningen beskrevet over, måler og styrer banken også renteksponeringen innenfor visse tidsintervaller.

Administrativ renterisiko oppstår fordi det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansavtaleloven krever som hovedregel minimum seks ukers varslingsfrist ved renteøkning på utlån til kunder og to måneder ved rentereduksjon på innskudd. I praksis styres renterisikoen slik at renterisikoen normalt er lav.

4.2 Operasjonell risiko

Definisjon

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Styring og kontroll

Operasjonell risiko styres gjennom et eget rammeverk tilknyttet en kvalitetsmodell. Tilknyttet denne inngår en rekke ulike elementer;

- En årlig vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer. I tillegg er det etablert egne prosedyrer for risikovurderinger i forbindelse med implementering av nye produkter og systemer.
- En årlig bekreftelse av internkontrollen der det rapporteres oppover i organisasjonen om statusen på internkontrollen innenfor den enkelte organisatoriske enhet. Bekreftelsen danner grunnlaget for forbedringstiltak på identifiserte områder.

Banken jobber med å samordne de ulike elementene under operasjonell risiko til en prosess som skal være dekkende for banken og bidra til å gi et oversiktlig bilde av bankens styring og kontroll.

Intern revisjonen, med direkte og uavhengig rapportering til styret og adm. banksjef, gir i sin årlige Internkontrollrapport sine vurderinger av bankens styring og kontroll innenfor operasjonell risiko. Intern revisjonen gjør tilsvarende vurderinger også for andre risikoområder. I tillegg foretas det kontinuerlig vurderinger av anbefalinger fra intern revisor.

5 ØKONOMISK KAPITAL (PILAR II)

5.1 Økonomisk kapital

Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital banken trenger for å dekke den faktiske risikoen banken har pådratt seg. Banken har tatt utgangspunkt i Pilar I beregningene. Det er lagt til ekstra kapital for kredittrisiko og markedsrisiko i tillegg til Pilar I. Banken har tilpasset seg rundskriv 12/2016 som omtaler Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov. Banken benytter stresstester på kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko basert på følsomhetsanalyser.

Konsentrasjonsrisiko er vurdert for alle risikotyper, det er satt av kapital for dette under kredittrisiko. For markeds- og likviditetsrisiko er konsentrasjonsrisiko begrenset ved rammer for finansiering og investeringer.

Det er også viktig å ta med seg at den faktiske risikoen styres gjennom rammer, policyer og intern kontroll.

Uventede tap skal kunne dekkes av den økonomiske kapitalen. Vi har erfart at grunnlaget for diversifiseringseffekter mellom risikoene er lav eller fraværende og er derfor ikke benyttet. Dette for å tåle uventede tap, også de gangene de kommer samtidig i de forskjellige risikoene og tapene virker selvforsterkende.

5.2 Kredittrisiko

Kapitalbehovet beregnet i tilknytning til minimumskravet (PILAR I) legges til grunn.

Ved beregningen av behovet for tilleggs kapital gjøres det et tillegg for kapitalbehov etter metodene som beskrevet i rundskriv 12/2016

Stresstesten banken benytter på kredittområdet tar utgangspunkt i en modell utviklet av Norges Bank. Modellen oppdateres av utvikler ved behov og endringer publiseres i Finansiell Stabilitet. Modellens tap scenarioer bygger på erfaringer fra tidligere kriser. (ekstreme, men påregnelige hendelser). Vi benytter de delene av stresstesten som er relevant for Haugesund Sparebank. Formålet er å danne et bilde av hvordan bankens tap på utlån, resultat og kapitaldekning vil utvikle seg over de neste årene i en stresset situasjon. Stresstesten og Norges Banks referansescenario sammenlignes med bankens budsjett.

5.3 Operasjonell risiko

Kapitalbehovet beregnet i tilknytning til minimumskravet (PILAR I) legges til grunn.

For å møte de utfordringer banken står ovenfor i forbindelse med den daglige drift er det satt inn kontrolltiltak og arbeidsdeling for å redusere den operasjonelle risikoen.

5.4 Markedsrisiko

Definisjon

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i renter, aksje-/verdipapirkurser og valutakurser. Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i verdipapirer og som følge av finansieringsaktiviteten, og beholdning av reisevaluta for bankens kunder.

Styring og kontroll

Markedsrisikoen styres og overvåkes med bakgrunn i rammer vedtatt av styret gjennom bankens finansstrategi. Finansstrategien gjennomgås og revideres årlig.

For renterisiko er det fastsatt rammer for verdiendringer ved å se på 2 % renteendring. Effekten beregnes på ulike løpetider og det er etablert rammer innenfor ulike tidsbånd.

For kursrisiko knyttet til verdipapirer er det etablert overordnede rammer knyttet til samlet eksponering og en rekke underliggende rammer knyttet til enkeltutstedere, bransjer og lignende.

Det er ikke beregnet kapitalbehov i tilknytning til minimumskravet (PILAR I). Banken har benyttet metodikken beskrevet i rundskriv 12/2016 for å beregne tilleggskapital for markedsrisiko (PILAR II).

5.5 Likviditetsrisiko

Definisjon

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelser eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlige økte kostnader.

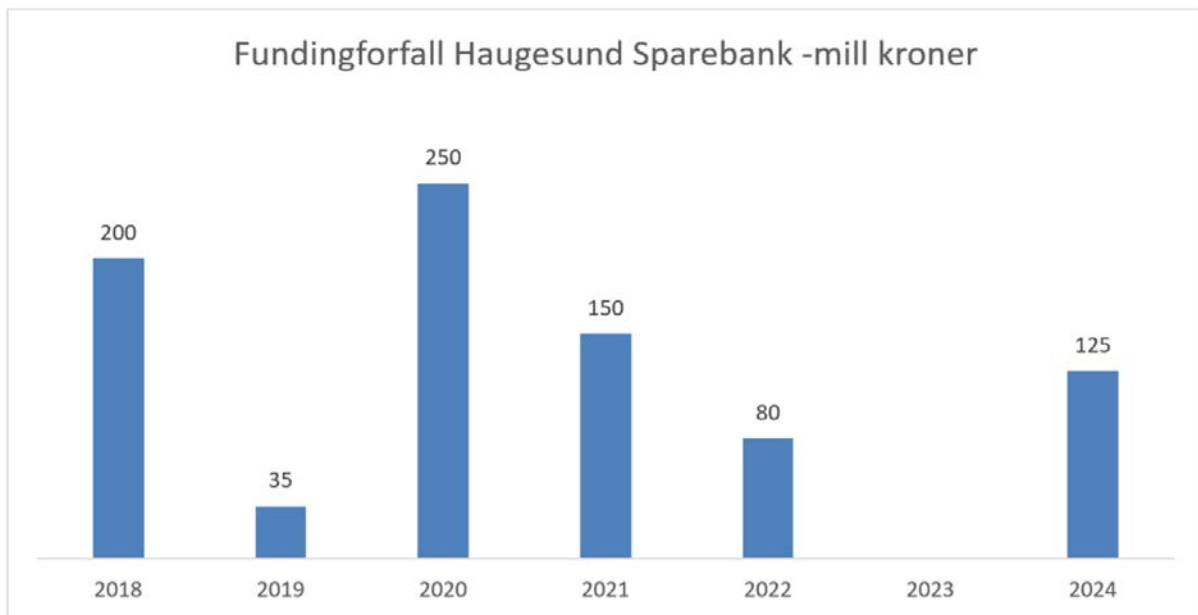
Styring og kontroll

Likviditetsrisiko styres på overordnet nivå etter likviditetsindikatorer og innskuddsdekning. Likviditetsindikatorene måler forholdet mellom bankens stabile finansiering og bankenes illikvide eiendeler, mens innskuddsdekning viser bankens innskudd vs. utlån. Styringen av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i finansstrategien, som setter rammer for likviditetsrisiko gjennom rammer for netto likviditetsbehov i ulike tidsintervaller, krav til langsiktig finansiering, størrelse på udisponerte trekkrettigheter, størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden som banken skal være uavhengig av ny finansiering fra penge- og kapitalmarkedet.

Finansstrategien vedtas av styret og revideres årlig. I tilknytning til finansstrategien er det etablert egen beredskapsplan for håndtering av urolige likviditetssituasjoner.

Sprednings- og løpetidsinformasjon

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde. Innskuddsdekningen, målt som innskudd i prosent av brutto utlån, var ved utgangen av 2017 på 99,68 %. Banken henter også inn penger i obligasjonsmarkedet, forfallet på finansieringen i obligasjonsmarkedet er vist i figuren under.

Stresstest for likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen er stresstestet med fokus på manglende refinansiering og frafall av kundeinnskudd. En stresset likviditetssituasjon fører til en svært usikker situasjon for banken og høyere kostnader for å hente inn likviditet.

For å dekke inn likviditetsunderskuddet vil banken følge beredskapsplanen for likviditet. Først vil banken avlaste balansen gjennom overføring av utlån til kredittforetaket Verd hvis situasjonen tillater det. Deretter vil banken benytte seg av sine trekkrettigheter og evt. selge seg ut av sine finansielle plasseringer. Styring og kontroll av likviditetsrisikoen skal sørge for å unngå stort likviditetsunderskudd.

5.6 Eierrisiko

Definisjon

Er risiko defineres som risiko for tap av innskutt kapital eller nødvendig påfyll av ny kapital i strategiske eierselskaper, som følge av den risikoen som det enkelte selskap påtar seg i sin drift.

Styring og kontroll

Eierrisiko styres på overordnet nivå gjennom rammer for eksponering og ved drøftinger og risikovurderinger før investeringsbeslutninger foretas. Investeringen følges opp periodisk og ved behov. Gjennom krav til konsolidering av eierandel i finansielle foretak settes det av kapital for eierrisiko i finansielle foretak.

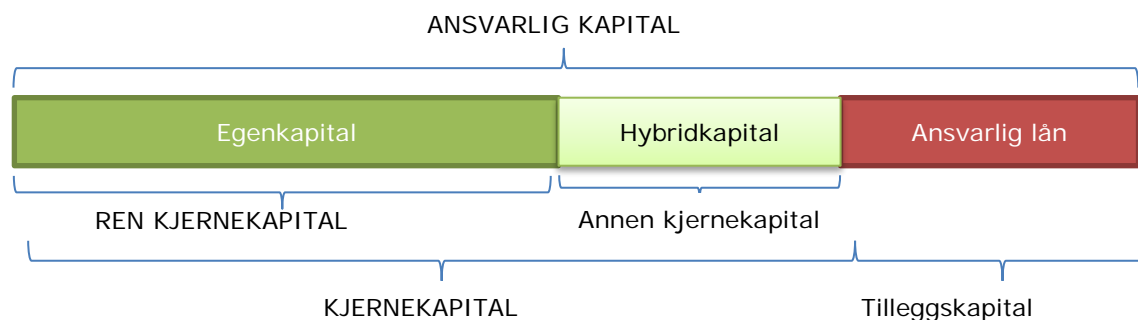
6 VURDERING AV KAPITALBEHOVET

Kapitaldekningen for banken pr 31.12.2017 er 21,69 %, kjernekapitaldekning er på 19,54 % og ren kjernekapitaldekning er på 17,56 %.

Banken reviderte våren 2017 sine kapitalmål med bakgrunn i nye krav fra myndighetene. Utover myndighetskravene som stilles til bankene er det et opplevd krav i mindre banker at kapitaldekningen minst bør være på nivå med kravet til de større bankene.

Morbank	Mål 31.12.17
Ren kjernekapital	16,50 %
Kjernekapital	18,00 %
Ansvarlig kapital	20,00 %
Konsolidert	
Ren kjernekapital	15,25 %
Kjernekapital	16,75 %
Ansvarlig kapital	18,75 %

Finanstilsynet har gjennom sin SREP vedtatt et pilar 2-krav på 2,9 % av beregningsgrunnlaget utover minstekrav og bufferkrav. Pilar 2 kravet skal dekkes av ren kjernekapital.

7 Vedlegg

7.1 Skjema for offentliggjøring av sammensetningen av ansvarlig kapital for perioden 2015-2017

Ren kjernekapital: Instrumenter og opptjent kapital		(A) Beløp på datoen for offentlig-gjøring	(B) Referanser til artikler i forordningen (CRR)	© Beløp omfattet av overgangs- regler
1	Kapitalinstrumenter og tilhørende overkursfond	128.463	26 (1), 27, 28 og 29	
	herav: instrumenttype 1			
	herav: instrumenttype 2	125.000		
	herav: instrumenttype 3			
2	Opptjent egenkapital i form av tidligere års tilbakeholdte resultater	893.457	26 (1) (c)	
3	Akkumulerte andre inntekter og kostnader og andre fond o.l.	0	26 (1) (d) og (e)	
3a	Avsetning for generell bankrisiko	0	26 (1) (f)	
4	Rene kjernekapitalinstrumenter omfattet av overgangsbestemmelser	0		
	Statlige innskudd av ren kjernekapital omfattet av overgangsbestemmelser	0		
5	Minoritetsinteresser	0	84	
5a	Revidert delårsoverskudd fratrukket påregnelig skatt mv. og utbytte	0	26 (2)	
6	Ren kjernekapital før regulatoriske justeringer	1.021.920	Sum rad 1 t.o.m. 5a	
Ren kjernekapital: Regulatoriske justeringer				
7	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (negativt beløp)	0	34 og 105	
8	Immaterielle eiendeler redusert med utsatt skatt (negativt beløp)	- 3.550	36 (1) (b) og 37	
9	Tomt felt i EØS	0		
10	Utsatt skattefordel som ikke skyldes midlertidige forskjeller redusert med utsatt skatt som kan motregnes (negativt beløp)	0	36 (1) (c) og 38	

11	Verdiendringer på sikringsinstrumenter ved kontantstrømsikring	0	33 (1) (a)	
12	Positive verdier av justert forventet tap etter kapitalkravsforskriften § 15-7 (tas inn som negativt beløp)	0	36 (1) (d), 40 og 159	
13	Økning i egenkapitalen knyttet til fremtidig inntekt grunnet verdipapiriserte eiendeler (negativt beløp)	0	32 (1)	
14	Gevinster eller tap på gjeld målt til virkelig verdi som skyldes endringer i egen kredittverdighet	0	33 (1) (b) og (c)	
15	Overfinansiering av pensjonsforpliktelser (negativt beløp)	0	36 (1) (e) og 41	
16	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av egne rene kjernekapitalinstrumenter (negativt beløp)	0	36 (1) (f) og 42	
17	Beholdning av ren kjernekapital i annet selskap i finansiell sektor som har en gjensidig investering av ansvarlig kapital (negativt beløp)	0	36 (1) (g) og 44	
18	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ren kjernekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen ikke har en vesentlig investering. Beløp som overstiger grensen på 10 %, regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)	0	36 (1) (h), 43, 45, 46, 49 (2), 79, 469 (1) (a), 472 (10) og 478 (1)	
19	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ren kjernekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har vesentlige investeringer som samlet overstiger grensen på 10 %. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)	0	36 (1) (i), 43, 45, 47, 48 (1) (b), 49 (1) til (3) og 79	
20	Tomt felt i EØS	0		
20a	Poster som alternativt kan få 1250 % risikovekt (negativt beløp),	0	36 (1) (k)	
20b	herav: kvalifiserte eiendeler i selskap utenfor finansiell sektor (negativt beløp)	0	36 (1) (k) (i) og 89 til 91	
20c	herav: verdipapiriseringsposisjoner (negativt beløp)	0	36 (1) (k) (ii), 243 (1) (b), 244 (1) (b) og 258	

20d	herav: motpartsrisiko for transaksjoner som ikke er avsluttet (negativt beløp)	0	36 (1) (k) (iii) og 379 (3)	
21	Utsatt skattefordel som skyldes midlertidige forskjeller og som overstiger unntaksgrensen på 10 %, redusert med utsatt skatt som kan motregnes (negativt beløp)	0	36 (1) (c), 38 og 48 (1) (a)	
22	Beløp som overstiger unntaksgrensen på 17,65 % (negativt beløp)	0	48 (1)	
23	herav: direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ren kjernekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering (negativt beløp)	0	36 (1) (i) og 48 (1) (b)	
24	Tomt felt i EØS	0		
25	herav: utsatt skattefordel som skyldes midlertidige forskjeller (negativt beløp)	0	36 (1) (c), 38 og 48 (1) (a)	
25a	Akkumulert underskudd i inneværende regnskapsår (negativt beløp)	0	36 (1) (a)	
25b	Påregnelig skatt relatert til rene kjernekapitalposter (negativt beløp)	0	36 (1) (l)	
26	Justeringer i ren kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser	0	Sum 26a og 26b	
26a	Overgangsbestemmelser for regulatoriske filtre relaterte til urealiserte gevinster og tap	0		
	herav: filter for urealisert tap 1	0		
	herav: filter for urealisert tap 2	0		
	herav: filter for urealisert gevinst 1 (negativt beløp)	0	468	
	herav: filter for urealisert gevinst 2 (negativt beløp)	0	468	
26b	Beløp som skal trekkes fra eller legges til ren kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser for andre filtre og fradrag	0		
	herav: ...	0		
27	Overskytende fradrag i annen godkjent kjernekapital (negativt beløp)	0	36 (1) (j)	
28	Sum regulatoriske justeringer i ren kjernekapital	-3.550	Sum rad 7 t.o.m. 20a, 21, 22, 25a,	

			25b, 26 og 27	
29	Ren kjernekapital		Rad 6 pluss rad 28 hvis beløpet i rad 28 er negativt, ellers minus	
		1.018.370		
Annen godkjent kjernekapital: Instrumenter				
30	Kapitalinstrumenter og tilhørende overkursfond	80.000	51 og 52	
31	herav: klassifisert som egenkapital etter gjeldende regnskapsstandard	0		
32	herav: klassifisert som gjeld etter gjeldende regnskapsstandard	80.000		
33	Fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser	34.899	486 (3) og (5)	
	Statlige innskudd av fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser	0		
34	Fondsobligasjonskapital utstedt av datterselskaper til tredjeparter som kan medregnes i annen godkjent kjernekapital	0	85 og 86	
35	herav: instrumenter omfattet av overgangsbestemmelser	0		
36	Annen godkjent kjernekapital før regulatoriske justeringer	114.899	Sum rad 30, 33 og 34	
Annen godkjent kjernekapital: Regulatoriske justeringer				
37	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av egen fondsobligasjonskapital (negativt beløp)	0	52 (1) (b), 56 (a) og 57	
38	Beholdning av annen godkjent kjernekapital i annet selskap i finansiell sektor som har en gjensidig investering av ansvarlig kapital (negativt beløp)	0	56 (b) og 58	
39	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av fondsobligasjonskapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen ikke har en vesentlig investering. Beløp som overstiger grensen på 10 %, regnet etter	0	56 (c), 59, 60 og 79	

	fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)			
40	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av fondsobligasjonskapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)	0	56 (d), 59 og 79	
41	Justeringer i annen godkjent kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser	0	Sum rad 41a, 41b og 41c	
41a	Fradrag som skal gjøres i annen godkjent kjernekapital, i stedet for ren kjernekapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)	0	469 (1) (b) og 472 (10) (a)	
	herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
41b	Fradrag som skal gjøres i annen godkjent kjernekapital, i stedet for tilleggskapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)	0		
	herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
41c	Beløp som skal trekkes fra eller legges til annen godkjent kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser for andre filtre og fradrag	0		
	herav: filter for urealisert tap			
	herav: filter for urealisert gevinst (negativt beløp)			
	herav: ...			
42	Overskytende fradrag i tilleggskapital (negativt beløp)	0	56 (e)	
43	Sum regulatoriske justeringer i annen godkjent kjernekapital	0	Sum rad 37 t.o.m. 41 og rad 42	

44	Annen godkjent kjernekapital		Rad 36 pluss rad 43. Gir fradrag fordi beløpet i rad 43 er negativt	
		114.899		
45	Kjernekapital		Sum rad 29 og rad 44	
		1.018.370		
Tilleggs kapital: instrumenter og avsetninger				
46	Kapitalinstrumenter og tilhørende overkursfond	124.799	62 og 63	
47	Tilleggs kapital omfattet av overgangsbestemmelser	0	486 (4) og (5)	
	Statlige innskudd av tilleggs kapital omfattet av overgangsbestemmelser	0		
48	Ansvarlig låne kapital utstedt av datterselskaper til tredjeparter som kan medregnes i tilleggs kapitalen	0	87 og 88	
49	herav: instrumenter omfattet av overgangsbestemmelser	0		
50	Tallverdien av negative verdier av justert forventet tap	0	62 (c) og (d)	
51	Tilleggs kapital før regulatoriske justeringer	124.799	Sum rad 46 t.o.m. 48 og rad 50	
Tilleggs kapital: Regulatoriske justeringer				
52	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av egen ansvarlig låne kapital (negativt beløp)	0	63 (b) (i), 66 (a) og 67	
53	Beholdning av tilleggs kapital i annet selskap i finansiell sektor som har en gjensidig investering av ansvarlig kapital (negativt beløp)	0	66 (b) og 68	
54	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ansvarlig låne kapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen ikke har en vesentlig investering. Beløp som overstiger grensen på 10 %, regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)	0	66 (c), 69, 70 og 79	
54a	herav: nye beholdninger som ikke omfattes av overgangsbestemmelser	0		

54b	herav: beholdninger fra før 1. januar 2013 omfattet av overgangsbestemmelser	0		
55	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ansvarlig lånekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)	0	66 (d), 69 og	
	investering. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)			
56	Justeringer i tilleggskapital som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)	0	Sum rad 56a, 56b og 56c	
56a	Frdrag som skal gjøres i tilleggskapital, i stedet for ren kjernekapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)	0	469 (1) (b) og 472 (10) (a)	
	herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
56b	Frdrag som skal gjøres i tilleggskapital, i stedet for annen godkjent kjernekapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)	0		
	herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
56c	Beløp som skal trekkes fra eller legges til tilleggskapitalen som følge av overgangsbestemmelser for filtre og andre fradrag	0	468	
	herav: filter for urealisert tap			
	herav: filter for urealisert gevinst		468	
	herav:...			
57	Sum regulatoriske justeringer i tilleggskapital	0	Sum rad 52 t.o.m. 54, rad 55 og 56	
58	Tilleggskapital	124.799	Rad 51 pluss rad 57 hvis beløpet i rad 57 er negativt, ellers minus	
59	Ansvarlig kapital	1.258.068	Sum rad 45 og rad 58	

59a	Økning i beregningsgrunnlaget som følge av overgangsbestemmelser		472 (10) (b)	
	herav: beløp som ikke er trukket fra ren kjernekapital		469 (1) (b)	
	herav: beløp som ikke er trukket fra annen godkjent kjernekapital			
	herav: beløp som ikke er trukket fra tilleggskapital			
60	Beregningsgrunnlag	5.799.581		
Kapitaldekning og buffere				
61	Ren kjernekapitaldekning	17,56 %	92 (2) (a)	
62	Kjernekapitaldekning	19,54 %	92 (2) (b)	
63	Kapitaldekning	21,69 %	92 (2) (c)	
64	Kombinert bufferkrav som prosent av beregningsgrunnlaget		CRD 128, 129, 130, 131 og 133	
65	herav: bevaringsbuffer			
66	herav: motsyklisk buffer			
67	herav: systemrisikobuffer			
67a	herav: buffer for andre systemviktige institusjoner (O-SII-buffer)		CRD 131	
68	Ren kjernekapital tilgjengelig for oppfyllelse av bufferkrav		CRD 128	
69	Ikke relevant etter EØS-regler			
70	Ikke relevant etter EØS-regler			
71	Ikke relevant etter EØS-regler			
Kapitaldekning og buffere				
72	Beholdninger av ansvarlig kapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en ikke vesentlig investering, som samlet er under grensen på 10 %. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner.		36 (1) (h), 45, 46, 472 (10), 56 (c), 59, 60, 66 (c), 69 og 70	
73	Beholdninger av ren kjernekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering, som samlet er under grensen på 10 %. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner.		36 (1) (i), 45 og 48	
74	Tomt felt i EØS			
75	Utsatt skattefordel som skyldes midlertidige forskjeller redusert med utsatt skatt som kan		36 (1) (c), 38 og 48	

	motregnes, som er under grensen på 10 %.			
Grenser for medregning av avsetninger i tilleggskapitalen				
76	Generelle kredittrisikoreserver		62	
77	Grense for medregning av generelle kredittrisikoreserver i tilleggskapitalen		62	
78	Tallverdien av negative verdier av justert forventet tap		62	
79	Grense for medregning i tilleggskapitalen av overskytende regnskapsmessige nedskrivninger		62	
Kapitalinstrumenter omfattet av overgangsbestemmelser				
80	Grense for medregning av rene kjernekapitalinstrumenter omfattet av overgangsbestemmelser		484 (3) og 486 (2) og (5)	
81	Overskytende ren kjernekapital omfattet av overgangsbestemmelser		484 (3) og 486 (2) og (5)	
82	Grense for medregning av fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser		484 (4) og 486 (3) og (5)	
83	Overskytende fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser		484 (4) og 486 (3) og (5)	
84	Grense for medregning av ansvarlig lånekapital omfattet av overgangsbestemmelser		484 (5) og 486 (4) og (5)	
85	Overskytende ansvarlig lånekapital omfattet av overgangsbestemmelser		484 (5) og 486 (4) og (5)	

Skjema for offentliggjøring av de viktigste avtalevilkårene for kapitalinstrumenter			
1	Utsteder	Haugesund Sparebank	Haugesund Sparebank
2	Entydig identifikasjonskode (f.eks. CUSIP, ISIN eller Bloombergs identifikasjonskode for rettede emisjoner)	NO0010551781	NO0010712847
3	Gjeldende lovgivning for instrumentet	Norsk rett	Norsk rett
<i>Behandling etter kapitalregelverket</i>			
4	Regler som gjelder i overgangsperioden	Annen godkjent kjernekapital	Tilleggskapital
5	Regler som gjelder etter overgangsperioden	Annen godkjent kjernekapital	Tilleggskapital
6	Medregning på selskaps- eller (del)konsolidert nivå, selskaps- og (del)konsolidert nivå	Selskapsnivå	Selskapsnivå
7	Instrumenttype (typer skal spesifiseres for hver jurisdiksjon)	Fondsobligasjonskapital	Ansvarlig lånekapital
8	Beløp som inngår i ansvarlig kapital (i millioner NOK fra seneste rapporteringsdato)	35.000.000	125.000.000
9	Instrumentets nominelle verdi	35.000.000	125.000.000
9a	Emisjonskurs	35.000.000	125.000.000
9b	Innløsningskurs	35.000.000	125.000.000
10	Regnskapsmessig klassifisering	Gjeld -amortisert kost	Gjeld -amortisert kost
11	Opprinnelig utstedelsesdato	04.des.09	13.jun.14
12	Evigvarende eller tidsbegrenset	Evigvarende	Tidsbegrenset
13	Opprinnelig forfallsdato	ingen forfallsdato	13.jun.24
14	Innløsningsrett for utsteder forutsatt samtykke fra Finanstilsynet	Ja	Ja
15	Dato for innløsningsrett, eventuell betinget innløsningsrett og innløsningsbeløp	4. desember 2019 35.000.000	20.06.2022 80. 000.000
16	Datoer for eventuell etterfølgende innløsningsrett	Årlig 4. desember fra 2020	20. sept, des, mars og juni
<i>Renter/utbytte</i>			
17	Fast eller flytende rente/utbytte	Flytende	Flytende
18	Rentesats og eventuell tilknyttet referanserate	3 mnd nibor + 4,7 %	3 mnd nibor + 3,5 %
19	Vilkår om at det ikke kan betales utbytte hvis det ikke er betalt rente på instrumentet («dividend stopper»)	Nei	Nei
20a	Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til tidspunkt)	Delvis fleksibilitet	Full fleksibilitet
20b	Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til beløp)	Delvis fleksibilitet	Full fleksibilitet
21	Vilkår om renteøkning eller annet incitament til innfrielse	Ja	Nei
22	Ikke-kumulativ eller kumulativ	Nei	Nei
<i>Konvertering/nedskrivning</i>			
23	Konvertibel eller ikke konvertibel	Nei	Nei
24	Hvis konvertibel, nivå(er) som utløser konvertering	NA	NA
25	Hvis konvertibel, hel eller delvis	NA	NA
26	Hvis konvertibel, konverteringskurs	NA	NA
27	Hvis konvertibel, pliktig eller valgfri	NA	NA
28	Hvis konvertibel, oppgi instrumenttypen det konverteres til	NA	NA
29	Hvis konvertibel, oppgi utsteder av instrumentene det konverteres til	NA	NA
30	Vilkår om nedskrivning	Ja	Nei
31	Hvis nedskrivning, nivå som utløser nedskrivning	Finanstilsynet	NA
32	Hvis nedskrivning, hel eller delvis	Hel eller Delvis	NA
33	Hvis nedskrivning, med endelig virkning eller midlertidig	Midlertidig	NA
34	Hvis midlertidig nedskrivning, beskrivelse av oppskrivningsmekanismen	I) Betale utbytte eller renter på kjernekapital II) Hel eller delvis innfri eller tilb.kjøp av kjernekapital III) Gjennomføre oppskrivning av Kjernekapital	NA
35	Prioritetsrekkefølge ved avvikling (oppgi instrumenttypen som har nærmeste bedre prioritet)	Ansvarlig lån	Ansvarlig lån
36	Vilkår som gjør at instrumentet ikke kan medregnes etter overgangsperioden	Nei	Nei
37	Hvis ja, spesifiser hvilke vilkår som ikke oppfyller nye krav		
	Sett N/A hvis spørsmålet ikke er relevant.		

7.2 Skjema for offentliggjøring av de viktigste avtalevilkårene for kapitalinstrumenter